

INTERFERENȚE ALE ARTEI PROFESIONALE A CADRELOR DIDACTICE: COMUNICARE, COMPETENȚE COMUNICATIVE ȘI MĂiestRIE DIDACTICĂ

Svetlana GOREA

Doctor, lector universitar, Universitatea de Studii Politice și Economice Europene "Constantin Stere",
Chișinău, Republica Moldova

e-mail: svgorea@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0002-9094-041X>

Arta profesională a cadrelor didactice: comunicare, competențe comunicative și măiestria didactică, este profundă și incitativă. Aceasta scoate în evidență aspectele esențiale ale competențelor necesare cadrelor didactice, punând un accent deosebit pe complexitatea și interdependența acestora. Acest titlu nu doar că atrage atenția asupra importanței comunicării și a competențelor comunicative în educație, dar adaugă și ideea de măiestrie didactică ca element central în arta de a preda. Este o alegere excelentă pentru un studiu sau o lucrare care își propune să exploreze și să adâncească înțelegerea acestor competențe în contextul profesional al cadrelor didactice.

Cuvinte-cheie: comunicare, comunicare eficientă, comunicare didactică, competență comunicativă, măiestrie didactică, cultură emoțională.

OBSTACLES IN TEACHERS' PROFESSIONAL EXPERTISE: COMMUNICATION, COMMUNICATIVE SKILLS AND DIDACTIC MASTERY

The professional training of educational cadres includes communication, communication skills, and didactic meridenia. It is comprehensive and interactive. It highlights key components of the necessary didactic competency frameworks, with particular emphasis on their complexity and interdependence. This title not only draws attention to the value of communication and communication skills in education, but it also adds the notion of memorization as a key component in predation art. This is a great choice for a study or project that aims to investigate and deepen understanding of these competencies within the professional framework of teaching cadres.

Keywords: communication, effective communication, didactic communication, communicative competency, didactic mastery, affective culture.

INTERFÉRENCE DE L'ART PROFESSIONNEL DES ENSEIGNANTS: COMMUNICATION, COMPÉTENCES COMMUNICATIVES ET MAÎTRISE DIDACTIQUE

L'art professionnel des enseignants: communication, compétences communicatives et maîtrise didactique, est profond et passionnant. Il met en évidence les aspects clés des compétences requises par les enseignants, avec un accent particulier sur leur complexité et leur interdépendance. Ce titre attire non seulement l'attention sur l'importance de la communication et des compétences communicatives dans l'éducation, mais ajoute également l'idée de la maîtrise didactique comme élément central de l'art d'enseigner. C'est un excellent choix pour une étude ou un travail qui vise à explorer et approfondir la compréhension de ces compétences dans le contexte professionnel des enseignants.

Mots-clés: communication, communication efficace, communication didactique, compétence communicative, maîtrise didactique, culture émotionnelle.

ИНТЕРФЕРЕНЦИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ИСКУССТВА ПЕДАГОГОВ: ОБЩЕНИЕ, КОММУНИКАТИВНЫЕ НАВЫКИ И ДИДАКТИЧЕСКОЕ МАСТЕРСТВО

Профессиональное искусство педагогического коллектива - коммуникабельность, коммуникативные навыки и дидактическое мастерство – глубоко стимулирующе. В нем подчеркиваются существенные аспекты компетенций, необходимых преподавательскому составу, уделяя особое внимание их сложности и взаимозависимости. Данная статья не только обращает внимание на важность общения и коммуникативных навыков в образовании, но и добавляет идею дидактического мастерства как центрального элемента искусства преподавания. Это отличный выбор для исследования или научной работы, целью которой является изучение и углубление понимания этих навыков в профессиональном контексте учителей.

Ключевые слова: *общение, эффективное общение, дидактическое общение, коммуникативная компетентность, дидактическое мастерство, эмоциональная культура.*

Introducere

Analiza complexității și importanței comunicării în cadrul societății contemporane, subliniind evoluțiile tehnologice și schimbările sociale au amplificat necesitatea și posibilitățile de comunicare.

Cercetarea activității cadrelor didactice, prin urmare, nu presupune doar transmiterea de cunoștințe sau instruire tehnice, ci și o abordare holistică care să favorizeze dezvoltarea unui profil profesional distinct și eficient. Acest lucru necesită o înțelegere profundă a rolului educației în societate și un angajament constant față de creșterea personală și profesională.

În contextul actual, caracterizat prin schimbări rapide și diversele provocări sociale și tehnologice, competența didactică devine un factor din ce în ce mai crucial în modelarea unor generații bine pregătite să înfrunte aceste provocări. Astfel, accentul pe dezvoltarea comprehensivă a competenței didactice este mai relevant ca niciodată, subliniind rolul fundamental al educatorului în societatea contemporană.

Comunicarea își atinge scopul eficient atunci când interlocutorii împărtășesc o bază comună de cunoștințe, iar acest aspect este crucial în contextul educațional. Referința la G. Miller și accentul pus pe procesul de socializare a elevilor sugerează că educația modernă trebuie să depășească transmiterea pur informativă pentru a se concentra pe

dezvoltarea abilităților sociale și comunicative. Acest lucru implică o orientare către activități care promovează interacțiunea autentică și responsabilizează elevii în procesul de învățare.

Sarcinile interactive, cum ar fi lucrul în perechi sau grupuri, asigură un mediu în care participanții își pot împărtăși și negocia informațiile, în timp ce sunt stimulați să participe activ datorită inegalității informaționale. Acest tip de abordare sprijină dezvoltarea competențelor de comunicare și facilitează înțelegerea mai profundă a materiei de studiu, prin implicarea directă a elevilor în procesul de construire a cunoașterii.

Utilizarea sarcinilor verbale de problemă și a comunicării de rol subliniază, de asemenea, importanța experienței directe și a aplicării cunoștințelor în scenarii specifice. Aceste metode stimulează gândirea critică și creativitatea, încurajând elevii să exploreze diferite perspective și să dezvolte soluții inovatoare la problemele întâmpinate.

Comunicarea efektivă în educație presupune nu doar partajarea informației, ci și dezvoltarea unui cadru în care elevii să își poată construi și negocia înțelesuri într-un mod semnificativ. Orientarea spre socializare și comunicare autentică este esențială pentru formarea abilităților sociale și pentru pregătirea elevilor să navigheze cu succes în complexitatea societății contemporane [6, p.73]. Fiecare dina-

mică de comunicare este unică, dată fiind varietatea contextelor și a participanților implicați.

În contextul didactic, tranziția de la viziunea tradițională, unde profesorul era principalul emițător al cunoașterii, spre o paradigmă modernă, care recunoaște și valorizează contribuția studenților la procesul de învățare, reflectă schimbările profunde din educație. Acest nou cadru comunicativ întărește ideea de comunitate de învățare, în care atât profesorii cât și studenții sunt parteneri activi în construirea și partajarea cunoștințelor.

Rolul profesorului ca emițător profesionist care trebuie să fie flexibil și adaptiv, acceptând rolul de receptor când situația o cere, subliniază necesitatea unei abordări pedagogice centrate pe student și pe procesul său de învățare. Aceasta presupune o înțelegere profundă a diversității modurilor în care studenții recepționează, decodifică și interpretează informațiile, precum și capacitatea de a răspunde în mod eficient și inclusiv la aceste nevoi diverse.

În centrul unei comunicări didactice eficiente se află recunoașterea și valorificarea contribuției fiecărui participant, facilitarea unui schimb autentic de idei și informații, și crearea unui spațiu în care toți membrii comunității de învățare se simt valorizați și implicați. Această abordare nu numai că sporește calitatea procesului educațional, dar pregătește cadrele didactice, pentru a deveni comunicatori eficienți și cetățeni responsabili într-o lume din ce în ce mai interconectată.

Descrierea oferită detaliază procesul de comunicare în mod eficient, subliniind patru reacții principale ale receptorului la primirea unui mesaj și aspectele esențiale care contribuie la o comunicare eficace, incluzând construirea, transmiterea și interpretarea mesajelor.

Reacțiile la comunicare

Reacție adaptativă: receptorul abordează mesajul într-un mod care îi maximizează șansele de suc-

ces, tratând informația într-un mod util și practic; *Reacție de autoapărare (ego-defensivă):* receptorul este preocupat de menținerea unei imagini de sine pozitive, evitând critica sau informațiile care i-ar putea amenința percepția despre sine; *Reacția expresiei valorice:* receptarea mesajului este evaluată prin prisma contribuției sale la dezvoltarea personală a receptorului, apreciind mesajele care aduc valoare adăugată propriei personae; *Reacția cognitivă:* receptorul caută să înțeleagă și să interpreteze mesajul folosindu-și experiența de viață și discernământ, fiind interesat de sensul profund și de consecințele informației primite.

Elementele esențiale ale comunicării

Construirea și transmiterea mesajului: procesul de comunicare implică codarea (formularea mesajului de către emițător) și decodarea (interpretarea sensului mesajului de către receptor); *Codul:* setul de simboluri, semne și semnificații pe care partenerii de comunicare trebuie să-l împărtășească pentru o comunicare eficientă; *Canalul de comunicare:* mediul prin care este transmis mesajul, care poate fi formal (canale de comunicare oficiale) sau non formal (interacțiuni bazate pe relații de prietenie sau interese comune); *Factorii perturbatori:* barierele de comunicare sau 'zgomotele' care perturbă transmiterea clară și eficientă a mesajului; *Contextul:* mediul sau situația în care are loc comunicarea, influențând modul în care mesajul este trimis și recepționat.

În esență, această descriere subliniază complexitatea procesului de comunicare, evidențiind importanța înțelegerii și aplicării principiilor de comunicare eficientă, inclusiv necesitatea unui cod comun de simboluri și semnificații, alegerea canalului potrivit și conștientizarea posibilelor bariere de comunicare. Abordările prezentate de De Peretti, Legrand și Boniface, precum și principiile propuse de cercetătoarea T. Callo, oferă o perspectivă complexă și detaliată asupra îmbunătățirii comunicării în con-

textul educațional. Acestea subliniază importanța adaptării și optimizării procesului comunicativ la diferite niveluri și în diferite contexte, cu scopul de a facilita înțelegerea, transferul de cunoștințe și dezvoltarea personală. Iată o sinteză:

Avertismente pentru optimizarea comunicării

În continuare, prezentăm abordarea savanților **De Peretti, Legrand, Boniface**. *La nivelul propriei persoane*: Accent pe auto-cunoaștere și pe atingerea unei stări de confort și echilibru interior, esențiale pentru o participare activă și autentică la procesul educațional; *La nivelul obiectivelor*: Recunoașterea și ajustarea obiectivelor de învățământ în funcție de atitudinile participanților și viceversa, înțelegând reacțiile reciproce; *La nivelul rolurilor*: Gestionarea eficientă a rolurilor pentru a preveni conflictele de interese sau percepții, și optimizarea succesiunii activităților educaționale; *La nivelul limbajelor*: Utilizarea diversificată a canalelor comunicative și adaptarea lor la nevoile și preferințele receptorilor, pentru a maximiza transmiterea și înțelegerea mesajelor; *La nivelul reprezentărilor*: Utilizarea conotațiilor și metaforelor pentru a facilita înțelegerea și reținerea informațiilor; *La nivelul cadrelor de referință*: Asigurarea coerenței dintre cadrul informațional oferit și schema cognitivă a receptorilor, încurajarea feedback-ului; *La nivelul structurilor*: Conștientizarea impactului structurilor și contextelor instituționale asupra procesului comunicativ și încurajarea transferului eficient de cunoștințe; *La nivelul comportamentelor de exprimare*: Promovarea diversității în exprimare și răspunsuri pentru a stimula participarea activă și pentru a evita monotonia.

Principiile educației pentru comunicare

Autorul **T. Callo** consideră că aceste principii explorează modalități prin care comunicarea poate fi integrată și optimizată în procesul educațional, accentuând pe: *Educația pentru comunicare*: Dez-

voltarea abilităților comunicative ca fundament al educației; *Relațional, ambianță, precomunicativitate*: Crearea unui mediu propice pentru comunicare și interacțiune; *Motivație, personalizare, parteneriat*: Adaptarea procesului educațional la nevoile individuale, stimularea motivației și promovarea colaborării; *Euristicitate, activizare, responsabilitate*: Stimularea curiozității și a implicării active, responsabilizarea participanților; *Influența acțională, densitatea și intenția comunicativă*: Focalizarea pe eficacitatea și intenționalitatea comunicării; *Egalitate, acord, socializare*: Promovarea egalității, acordului și socializării prin comunicare.

Aceste abordări și principii oferă o bază solidă pentru îmbunătățirea procesului de comunicare în contextul educațional, accentuând necesitatea adaptării, personalizării și optimizării metodelor educaționale pentru a răspunde eficient nevoilor și așteptărilor diverse ale participanților [1, p. 311].

Dezbaterea în jurul competenței de comunicare scoate în evidență dinamica complexă între aptitudini, capacități și abilități, subliniind că acestea nu sunt înnăscute, ci dezvoltate prin învățare și practică. Capacitatea de a comunica eficient este, astfel, rezultatul interacțiunii dintre multiple dimensiuni cognitive, emoționale și sociale. **Aptitudinile** reprezintă însușirile sau sistemele de însușiri ale unei persoane care facilitează succesul în diverse domenii, inclusiv în comunicare. Acestea sunt considerate ca fiind baza sau substratul pe care se dezvoltă capacitățile și abilitățile ulterioare. **Capacitățile** sunt înțelese ca niveluri de dezvoltare a aptitudinilor, care se pot extinde prin exercițiu și practică. Capacitățile permit individului să acționeze și să obțină performanțe în diferite activități. **Abilitățile** se referă la competențele specifice, mai concrete, cum ar fi priceperea, dextritatea sau îndemânarea, dezvoltate prin activitate și învățare. Abilitățile reflectă calitatea, rapiditatea și precizia cu care o persoană își poate desfășura activitățile.

Relația dintre cogniție și emoție este fundamentală pentru dezvoltarea competențelor de comunicare. Procesele cognitive superioare, precum atenția și memoria, sunt influențate și modelate de emoții, ceea ce implică o interacțiune bidirecțională între componenta cognitivă și cea emoțională a creierului. Această interacțiune subliniază importanța: *Creierului Emoțional*: Gestionează reacțiile și stările emoționale, având un rol crucial în modul în care reacționăm și ne raportăm la mediul înconjurător; *Creierului Analitic (Cognitiv)*: Este centrat pe procesarea informațiilor, raționament și analiză, fiind implicat în planificarea și execuția acțiunilor conștiente.

În contextul comunicării, competența emoțională se interconectează puternic cu competența socială. Capacitatea de a recunoaște, înțelege și gestiona propriile emoții, precum și capacitatea de a interpreta și răspunde adecvat la emoțiile celorlalți, reprezintă un fundament al reușitei în comunicarea interpersonală și în formarea competențelor sociale.

Competența emoțională include auto-cunoașterea emoțională, auto-reglarea, motivația intrinsecă, empatia și abilitățile sociale.

Competența socială se referă la abilitatea de a naviga eficient în situații sociale, de a comunica eficient, de a construi relații solide și de a interpreta contextele sociale.

Aceste componente emoționale și sociale nu doar că facilitează învățarea, dar contribuie și la dezvoltarea personală integrală a individului. Prin urmare, educația în domeniul competenței de comunicare presupune o abordare holistică, care integrează dezvoltarea cognitive, emoțională și socială, având ca scop nu doar transmiterea de informații, ci și formarea unui individ capabil de interacțiune socială profundă și eficientă [6, p. 74]. Reflectând la relevanța inteligenței emoționale și a culturii emoționale în contextul educațional și social, con-

statăm că acestea joacă un rol crucial în succesul și eficiența interacțiunilor umane. Ideile prezentate de cercetătoarea M. Cojocaru-Borozan despre armonizarea coeficientului de inteligență (IQ) cu coeficientul de emoționalitate (EQ) sugerează că echilibrul dintre cele două reprezintă cheia unei comunicări eficiente și a unei adaptări sociale de succes.

Cele patru domenii ale inteligenței emoționale, care contribuie la îmbunătățirea relațiilor interpersonale, sunt fundamentale - atât pentru educatori, cât și pentru elevi:

- **Conștiința de sine și autocontrolul** este recunoașterea propriilor emoții și gestionarea lor într-un mod sănătos;

- **Empatia** reflectă capacitatea de a înțelege și împărtăși sentimentele altora;

- **Abilitățile sociale** reprezintă capacitatea de a naviga și influența dinamicile grupurilor sociale;

- **Cunoașterea scopului** este înțelegerea motivațiilor și direcționarea acțiunilor către scopuri semnificative [7, p.192].

Cultura emoțională, după cum explică M. Cojocaru-Borozan, include dezvoltarea unui sistem de competențe care permite individului să-și gestioneze eficient energia emoțională și să monitorizeze adecvat propria viață afectivă. Acest ansamblu de competențe devine un instrument esențial pentru profesionalism în educație și în alte domenii socio-profesionale [3].

Cultura emoțională și competența de comunicare sunt două aspecte importante în contextul relațiilor interpersonale și al dezvoltării personale și profesionale. Cultura emoțională se referă la capacitatea unei persoane de a-și recunoaște, înțelege și gestiona propriile emoții, precum și de a percepe și de a reacționa la emoțiile altora într-un mod adecvat. Dezvoltarea unei culturi emoționale sănătoase poate îmbunătăți calitatea relațiilor interpersonale, capacitatea de rezolvare a conflictelor și eficiența comunicării.

Competența de comunicare

Competența de comunicare se referă la abilitatea de a transmite informații într-un mod clar, eficient și empatic, adaptat la contextul și audiența specifică. O comunicare eficientă implică nu doar transmiterea mesajului, ci și ascultarea activă, înțelegerea nevoilor interlocutorului și capacitatea de a stabili conexiuni emoționale în cadrul dialogului.

Îmbinând cultura emoțională cu competența de comunicare, indivizii pot dezvolta relații interpersonale mai armonioase, pot gestiona mai eficient conflictele și pot lucra în echipă cu mai mult succes. Capacitatea de a comunica clar, empatic și autentic, având în același timp o înțelegere profundă a emoțiilor proprii și ale celorlalți, poate contribui semnificativ la succesul personal și profesional al unei persoane.

Conceptul de comunicativitate, așa cum este el delințat de L. Ezechil, subliniază importanța participării active și a implicării în procesul de comunicare. Această dimensiune, centrală în cadrul activităților didactice, indică o orientare spre eficiența schimbului informațional și interpersonal, punând accentul pe deschiderea și disponibilitatea față de interacțiune. Comparativ, sociabilitatea reflectă o predispoziție similară, însă aceasta tinde să pună mai mult accent pe dorința și capacitatea de a se angaja în relații sociale [5].

Competența de comunicare didactică este vitală în educație, asigurând eficiența procesului de învățare și succesul relației dintre învățător și elev. Definițiile oferite de L. Sadovei, L. Șoitu și T. Slama-Cazacu subliniază diverse aspecte ale acestei competențe, ilustrând cât de cuprinzătoare și esențială este pentru mediul educațional.

Definiția autorului L. Sadovei punctează **ansamblul comportamentelor comunicative**, necesare elaborării, transmiterii și evaluării discursului didactic, precum și construirea unor rețele

comunicaționale productive în cadrul educațional. Această abordare evidențiază importanța adopțării unui model de competență de comunicare didactică ce integrează componente discursive și relaționale, promovând eficiența în transmiterea cunoștințelor și în interacțiunile la nivelul comunității educaționale [1].

Autorul L. Șoitu reliefează diverse **categorii de competențe de comunicare**. El face distincție între *competențele de comunicare directe*, ce includ aspecte lingvistice, discursive, situaționale și paraverbale, și *competențele mediate*, care se referă la abilități psiholingvistice, intelectuale, sociale, culturale și informaționale. Această delimitare accentuează necesitatea unui set de abilități variate pentru o comunicare eficientă, necesitând nu numai înțelegerea și utilizarea adecvată a limbajului, dar și integrarea competenței a contextului social și cultural [7].

Autorul T. Slama-Cazacu accentuează **capacitatea de prezentare și percepție**. Savantul reliefează *competența comunicativă* ca fiind capacitatea de a prezenta intenții, nevoi și interese în procesul de comunicare și de a percepe eficient interlocutorul. Această perspectivă subliniază importanța dialogului în procesul educațional și rolul esențial pe care competențele de comunicare îl au în asigurarea înțelegerii reciproce și în atingerea obiectivelor educaționale.

În esență, competențele comunicative în contextul didactic sunt multifacete și integrate, implicând nu doar abilități lingvistice și discursive, ci și competențe relaționale, sociale și culturale. Eficiența comunicării între învățător și elev este crucială pentru un proces de învățare reușit, facilitând înțelegerea, participarea activă și atingerea scopurilor educaționale. Aceste competențe trebuie cultivate și dezvoltate continuu în cadrul pregătirii profesionale a cadrelor didactice, pentru a asigura un mediu de învățare stimulat, inclusiv și eficient [12, p.125].

Dezvoltarea competenței de comunicare în copilărie este influențată de mai mulți factori semnificativi, așa cum sunt enumerați de L. Ezechil. Acești factori sunt esențiali în înțelegerea modului în care copiii învață și dezvoltă abilități comunicative. Fiecare dintre acești factori joacă un rol în modelarea capacităților lingvistice și ale comportamentului verbal al copilului din care fac parte mama, tata, structura familiei, frecventarea instituțiilor de învățământ, particularitățile lingvistice, grupurile sociale de apartenență etc.

Însumând acești factori, este evident că dezvoltarea competenței de comunicare la copii este un proces complex, care necesită un mediu de suport adecvat. Este esențial pentru părinți, educatori și alți îngrijitori să fie conștienți de influența pe care acești factori o pot avea asupra copilului și să se angajeze în modalități proactive de a sprijini și stimula dezvoltarea limbajului și a abilităților comunicative [5, p. 94].

Evoluția conceptului de competență în domeniul educației, îndeosebi în anii '90, a suscitat un interes sporit și a declanșat modificări semnificative în abordarea curriculumului. Trecerea de la concentrarea pe cunoștințe la dezvoltarea competențelor a reprezentat o schimbare semnificativă în paradigma pedagogică, generând, totodată, incertitudini lexicale și controversate. Definiția competenței, conform perspectivei lingvisticii generative, evidențiază capacitatea de a produce și înțelege o gamă largă de enunțuri, acțiuni și modele de comportament, subliniind aptitudinea strategică în situații complexe.

Conceptul de competență în contextul educației, axat pe formarea de competențe didactice formative, propune dezvoltarea unui set de competențe didactice funcționale, care să fie aplicate în rezolvarea problemelor reale de viață. Aceasta indică o tranziție către competențe practice, care să permită aplicarea cunoștințelor în context real și centrarea pe domeniile de bază ale educației. Educația se

focalizează pe domenii esențiale precum cognitiv (ceea ce știi), formativ (cum să aplici cunoștințele) și afectiv-atitudinal (cum să fii), integrând aceste domenii pentru formarea competențelor funcționale și adoptarea unor strategii moderne de predare, învățare și evaluare.

Menționăm aici **rolul pedagogic al cultivării competențelor**. Conceptul de competență stă la baza tuturor acțiunilor prin care individul își dezvoltă abilități și valori care depășesc sfera biologică. Astfel, prin educație se formează și se dezvoltă competențele, aptitudinile, trăsăturile de caracter, comportamentele și viziunile individului, contribuind la o creștere holistică a persoanei. Astfel, cultivarea competențelor reprezintă o acțiune pedagogică fundamentală în promovarea valorilor și dezvoltarea personală a individului [2, p. 35], [9].

Conceptul de competență în domeniul educației și al muncii a generat o serie de ambiguități și incertitudini, din cauza diversității și eterogenității definițiilor acestui concept. În diverse domenii, precum științele educației și economia, competența include attribute variate, iar termeni diferiți pot avea attribute similare, creând confuzii. În funcție de modul în care este definit acest concept, au fost conturate obiectivele, curriculumul actual și sistemele de evaluare în diferite țări sau asociații de state, precum spațiul francofon sau Uniunea Europeană.

Competența este un concept complex, care implică multiple dimensiuni, resurse și abilități, fiind esențială atât în sfera educației, cât și în lumea muncii, subliniind importanța pregătirii individului pentru a se adapta și a acționa eficient în diverse contexte [9].

Conform documentului european reglementar, **competența** este definită ca o combinație complexă de elemente, care includ competențe cognitive, funcționale, personale și etice.

- *Competențele cognitive* implică utilizarea teoriei și a conceptelor, împreună cu capacitățile de cunoștințe obținute implicit și informal prin experiență;
- *Competențele funcționale* se referă la abilitatea de a aplica cunoștințele într-un context de muncă specific, de a finaliza sarcinile necesare într-un anumit domeniu de activitate sau social;
- *Competențele personale* vizează capacitatea de a adopta o atitudine și/sau un comportament adecvat în situații particulare;
- *Competențele etice* presupun demonstrarea anumitor valori personale și profesionale, indicând un comportament bazat pe principii etice și morale [13]. Aceste competențe reprezintă abilitățile unei persoane de a combina, autonom și eficient, cunoștințele, capacitățile și atitudinile într-un context dat. În contextul profesional, competența este concepută ca capacitatea de a îndeplini sarcini specifice stabilite de obiectivele activității profesionale, prin utilizarea și legătura cunoștințelor, abilităților și atitudinilor. [9].

Conform cercetătorilor Vl. Guțu, O. Dandara, E. Muraru, *competența profesională* este capacitatea sau abilitatea de a rezolva diverse sarcini definite de obiectivele activității profesionale prin transferul și conexiunea cunoștințelor, abilităților și atitudinilor [8, p.28].

Autorul N. Silistraru definește *competența profesională* ca o achiziție esențială pentru o anumită profesie sau grup de profesii conexe, manifestată și dezvoltată doar în cadrul activității profesionale. Aceasta se reflectă în performanțele realizate într-un anumit domeniu de activitate și în procesele de formare profesională, reprezentând un set de priceperi, deprinderi, capacități, abilități și atitudini specifice activității psihopedagogice [11, p.77].

Aceste definiții subliniază importanța și complexitatea competențelor profesionale, care implică mai mult decât cunoștințe și abilități practice, incluzând

și aspecte etice, personale și cognitive esențiale pentru performanța și succesul într-un anumit domeniu profesional.

Competența profesională este un aspect fundamental în formarea cadrelor didactice din învățământul secundar general, implicând o gamă variată de capacități intelectuale, emoționale, motivaționale și manageriale. Aceste competențe sunt esențiale pentru ca educatorii să își îndeplinească obiectivele educaționale într-un mod eficient, astfel încât să maximizeze potențialul fiecărui elev. Integrarea cunoștințelor teoretice cu abilitățile practice și capacitatea de analiză și sinteză sunt cruciale pentru obținerea rezultatelor de calitate la nivel profesional.

Standardele de formare continuă a cadrelor didactice subliniază importanța unui sistem de competențe profesionale bine definit, care cuprinde atât competențe de bază, competențe în domenii specifice, cât și competențe specializate. Acest sistem de competențe este conceput pentru a asigura o formare continuă și unitară a cadrelor didactice, contribuind astfel la îmbunătățirea eficienței profesionale în învățământul secundar general.

În domeniul formării profesionale a cadrelor didactice, există o diversitate de documente reglementare care definesc sistemul de competențe necesare pentru exercitarea profesiei didactice. Cu toate acestea, nu există încă o taxonomie unanim acceptată care să stabilească clar sistemul de competențe la nivelul formării profesionale generale și la nivel de specializare, precum și relația funcțională între acestea. Aceste dificultăți taxonomice sunt generate de varietatea abordărilor și interpretării competențelor.

Comportamentul pedagogic al unui profesor este crucial atât la nivelul sistemului educațional și de învățământ, cât și la nivelul interacțiunilor dintr-o clasă de elevi. Competența comunicativă este o trăsătură esențială a unui profesor eficient. Profesorul

joacă un rol central în comunicarea didactică, fiind responsabil nu doar pentru o pregătire specializată de înaltă calitate, ci și pentru o competență puternic dezvoltată în comunicare.

În contextul unei societăți în schimbare constantă, educația se confruntă cu provocări noi pentru care trebuie să găsească răspunsuri adecvate. Una dintre direcțiile cruciale ale noii educații este educația pentru comunicare, având în vedere complexitatea procesului de comunicare care influențează atât sfera cognitivă, cât și cea afectivă și relațională. Este imperativ să pregătim generațiile viitoare nu doar din punct de vedere academic, ci și în ceea ce privește abilitățile de comunicare și relaționare pentru a face față cerințelor unei societăți în schimbare continuă [6, p. 282].

Competența didactică este un aspect complex care implică o serie de elemente esențiale pentru un învățător eficient. Conform lui D. Salade, această competență include nu doar cunoștințele specializate ale învățătorului, ci și abilitățile practice, aptitudinile pedagogice, caracterul personal și contextul în care acestea sunt puse în aplicare. Relațiile cu elevii, capacitatea de a gestiona grupul școlar și abilitățile pedagogice sunt, de asemenea, aspecte cruciale ce definesc competența didactică. Uneori, competența poate fi latentă și nemanifestată, în timp ce în alte cazuri se reflectă clar în rezultatele activității didactice [8].

N. Garștea definește competența didactică ca fiind ansambluri structurale de cunoștințe, aptitudini și valori acumulate în contexte variate, o aptitudine operațională validată [9, p. 85]. Conform lui M. Bocoș, competența didactică în procesul de învățământ nu se rezumă doar la tehnici sau informații, ci reprezintă rezultatul abilităților, aptitudinilor și atitudinilor învățătorului, integrate în comportamentul său profesional și social [9].

În cadrul formării profesionale inițiale și continue a cadrelor didactice, este esențial ca aceștia să treacă prin procese de conștientizare și învățare despre cum să-și definească educația, să-și exprime

valorile și să-și alinieze acțiunile cu acestea. Formarea profesională are ca scop principal transformarea abilităților, aptitudinilor și cunoștințelor profesionale ale cadrelor didactice în comportamente eficiente și dezirabile în contextul educațional.

Concluzii

În esență, formarea competenței de comunicare didactică vizează integrarea și dezvoltarea armonioasă a mai multor dimensiuni.

Dezvoltarea competențelor profesionale și personale subliniază importanța unei baze solide de cunoștințe în domeniul de specialitate și a dezvoltării personale continue. Competențele personale includ auto-cunoașterea, autoreglarea emoțională și motivația de a învăța continuu.

Dezvoltarea competențelor de învățare implică capacitatea de a învăța eficient și eficace, de a integra noi informații și de a le aplica în contexte variate. Competențele de învățare sunt esențiale pentru adaptarea la schimbările din domeniul educațional și din societate în general.

Dezvoltarea competențelor sociale și de comunicare este fundamentală în stabilirea și menținerea relațiilor pozitive cu studenții, părinții și colegii. Ele includ abilități precum empatia, ascultarea activă, adaptarea limbajului pentru diferite audiențe și gestionarea conflictelor.

Competența didactică, însă, depășește suma acestor competențe, conturându-se ca o structură complexă care reflectă un stil personal și unic de activitate. Aceasta implică nu doar cunoștințe și abilități specifice, ci și valorile, atitudinile și credințele individuale ale educatorului, integrându-se într-un context social și cultural specific.

Referințe bibliografice

1. CALLO, T. *Educația comunicării verbale*. Chișinău: Litera, 2003. 148 p.

2. CARTALEANU, T. și al. *Formarea de competențe prin strategii didactice interactive*. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2008. 204 p.
  3. COJOCARU-BOROZAN, M. Comunicarea didactică bazată pe cultură emoțională. În: *Teoria și metodologia instruirii*. Chișinău: UPS "Ion Creangă", 2009, pp. 35-66.
  4. DULAMĂ, M. E. *Cum îi învățăm pe alții să învețe*. Cluj-Napoca: Clusium, 2009. 109 p.
  5. DUMITRU, Gh. *Comunicare și învățare*. București: Didactică și Pedagogică, 1998. 256 p.
  6. ENĂCHESCU, E. *Comunicarea în mediul educațional*. București: Aramis, 2008. 240 p.
  7. GOREA, S., MELNIC, A. Ponderea comunicării în contextul procesului educațional. În: *Dialoguri chișinăuene. Forum de idei pedagogice*. Chișinău, 2012, p. 62-64.
  8. GOREA, S., *Abordarea comunicativ-didactică a formării competenței didactice la studenții pedagogi*. Teză de doctor, Chișinău, 2019.
  9. GOREA, S. Semnificația Comunicării didactice în formarea competenței didactice la studenții pedagogi. În: *Revista științifică STUDIA UNIVERSITATIS MOLDAVIE*, USM, Chișinău, 2018, nr. 9 (119), p. 341-346.
  10. POTOLEA, D., NEAȘCU, I. *Pregătirea psihopedagogică*. Iași: Polirom, 2008. 544 p.
  11. SĂLĂVĂSTRU, C. *Logică și limbaj educațional*. București: Didactică și Pedagogică, 1995. 312 p.
  12. SILISTRARU, N. *Oportunități metodologice ale învățământului superior*. Chișinău: UST, 2011. 142 p.
  13. Standarde și linii directoare pentru asigurarea calității în Spațiul European al Învățământului Superior (ESG). www.mecc.dov.md/ro/contet/cadrul-european-al-calificărilor
-